

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Humanitaar- ja sotsiaalsainete õpetamine põhikoolis õppekava

Triinu Piiraja
ÜLIÕPILASTE KIRJELDUSED SUNNITUD KAUGÕPPEGA KOHANEMISEST NING
TEADLIKKUS ÜLIKOOLI TUGITEENUSTEST JA NENDELE TOETUMINE
Bakalaureusetöö

Vastutav juhendaja: lektor Ingrid Koni

Tartu 2022

Kokkuvõte

Üliõpilaste kirjeldused sunnitud kaugõppega kohanemisest ning teadlikkus ülikooli tugiteenustest ja nende toetumine

Üliõpilaste kohanemisele sunnitud kaugõppega on oluline tähelepanu pöörata, et neid paremini õpingute ja keeruliste olukordadega kohanemisel toetada, ennetamaks nende motivatsioonikadu ja õpingute katkestamist. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada üliõpilaste kirjeldused õppijana kohanemisest sunnitud kaugõppega, teadlikkus ülikooli pakutavatest tugiteenustest ning tugiteenustele toetumine ja abi saamine sunnitud kaugõppe perioodil. Andmeid koguti elektroonilise küsimustikuga bakalaureuseastme üliõpilastelt ning analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi meetodil. Tulemustest ilmnes, et sunnitud kaugõppe kogemused olid nii väljakutseterohked kui ka positiivsed, samuti peeti oluliseks toe olemasolu. Üliõpilaste teadlikkus ülikooli pakutavatest tugiteenustest oli erinev. Sunnitud kaugõppel olles kasutati peamiselt nõustamiskeskuse või kaasüliõpilaste ja õppejõudude tuge ning saadud abi oli mitmekülgne.

Võtmesõnad: sunnitud kaugõppe, tugiteenused, kohanemine, üliõpilased, kõrgkoolis õppimine

Abstract

Students' descriptions of adaptation to forced distance learning and awareness of and reliance on university support services

It is important to pay attention to the adaptation of students to forced distance learning to support in studies and difficult situations so they do not lose their motivation and dropping out. The aim of the bachelor's thesis was to find out students' descriptions of adapting to forced distance learning, awareness of the support services offered, reliance on support services and receiving help during forced distance learning period. Data were collected with an electronic questionnaire from undergraduate students and analyzed using qualitative inductive content analysis. The experience of forced distance learning was both positive and negative. The availability of support was considered important. During the period students mainly used counseling center or fellow students and teachers support, and it was varied.

Keywords: forced distance learning, support services, adaptation, students, studying in higher education

Sisukord

Kokkuvõte.....	2
Abstract.....	2
Sissejuhatus.....	4
1. Teoreetiline ülevaade	5
1.1 Ülikooliõpingutega kohanemine	5
1.2 Ülikooli tugiteenused üliõpilaste kohanemise toetamiseks.....	6
1.3 Sunnitud kaugõppega kohanemine.....	9
2. Metoodika.....	12
2.1 Valim	12
2.2 Andmekogumine.....	13
2.3 Andmeanalüüs	14
3. Tulemused	15
3.1 Üliõpilaste kirjeldused oma kohanemisest sunnitud kaugõppel	15
3.1.1 Sunnitud kaugõppega seotud väljakutsed	15
3.1.2 Sunnitud kaugõppe positiivsed tegurid	17
3.1.3 Toetus sunnitud kaugõppe ajal.....	19
3.2 Üliõpilaste teadlikkus ülikooli poolt pakutavatest tugiteenustest	20
3.3 Üliõpilaste toetumine ülikooli tugiteenustele sunnitud kaugõppel olles ja abi saamine	
21	
Arutelu	22
Tänuõnad	27
Autorsuse kinnitus	27
Kasutatud kirjandus	28
Lisa 1. Küsimustiku kava	
Lisa 2. Kaaskiri	
Lisa 3. Koodi moodustamine tähenduslikust üksusest	
Lisa 4. Kategooria moodustamine koodidest	

Sissejuhatus

Ülikooli õpingutega kohanemine on oluline, et see looks hea aluse edasisteks õpinguteks. Sellele viitavad ka Dyson ja Renk (2006), kes toovad oma uuringus välja, et esmakordne ülikoolis käimine võib paljudele uutele üliõpilastele olla stressirohke kogemus. Samas Võsu (2017) järgi kohanevad mõned kergemini ja saavad ülikooliõpingutega hästi hakkama, kuid on ka neid, kellel on kohanemisega probleeme. Ülikoolis kohanemist on uuritud peamiselt esimese aasta üliõpilaste seas (Dyson & Renk, 2006; Pancer *et al.*, 2000; Wang *et al.*, 2006; Wilcox *et al.*, 2006).

COVID-19 pandeemia mõjutas kõiki üliõpilasi ja õppejõude terves maailmas, saates nad sunnitud kaugõppele (Marinoni *et al.*, 2020). Kuna COVID-19 pandeemia tõi haridusvallas kaasa terminite muutumise, et paremini erinevate õppevormide ja -viiside tähendusi selgitada (Mäekivi, 2021), siis kasutatakse käesolevas bakalaureusetöös COVID-19st tingitud kaugõppele viitamiseks terminit sunnitud kaugõpe (EKKA, 2020).

Eestis on sunnitud kaugõppega kohanemist üliõpilaste seas uurinud näiteks Eesti kõrg- ja kutsehariduse kvaliteediagentuur, kes viis kõrgkoolide hulgas läbi küsitluse. Ülikoolis kohanemise olulisust tõstab esile, et EKKA (2020) järgi oli sunnitud kaugõpe keerukas peamiselt esmakursuslaste jaoks, kuna vanemate kursuste üliõpilastel on juba välja kujunenud iseseisva ja ülikoolis õppimise oskused. Samuti selgub, et üliõpilased vajasid õppejõududel ja kaasüliõpilastel kõige rohkem emotsionaalset ja psühholoogilist tuge. Coman jt (2020) toovad oma uuringus välja, et näiteks õppejõudude toe puudumine sunnitud kaugõppel olles alandab üliõpilaste motivatsiooni ning suurendab nende frustratsiooni ja koolist väljalangemise riski.

Õppija toetamine õpingute vältel on oluline, sest ükski õpilane ei tohi jääda oma muredega üksi (Pancer *et al.*, 2000; Wilcox *et al.*, 2006). Selleks, et üliõpilaste kohanemist ülikoolis ja sunnitud kaugõppel toetada, on oluline tugiteenuste olemasolu. Einberg (2015) viis näiteks esimese kursuse üliõpilaste seas läbi uuringu, kus uuriti nende hinnanguid ülikooli pakutavatele tugiteenustele. Uuringust selgub, et peamiselt mainitakse toe pakujatena tuutoreid. Samuti ollakse teadlikud psühholoogi olemasolust, kuid selle abi oli kasutanud ainult üks uuritav. Lisaks ilmneb uuringust, et esmakursuslased ei ole teadlikud, milliseid tugiteenuseid ülikool üldse pakub.

Eespool toodule toetudes on teada, millisel viisil on varem käsitletud üliõpilaste kohanemist ülikoolis ja sunnitud kaugõppega. Autorile teadaolevalt on ülikooli tugiteenuste toe olulisust üliõpilastele uuritud väga vähesel määral ning praegu kättesaadava informatsiooni

põhjal ei ole teada, kuivõrd olid ülikooli tugiteenused üliõpilastele toeks sunnitud kaugõppel viibides. Godoy jt (2021) ja Aristovnik jt (2020) toovad oma uuringutes välja, et suur osa üliõpilastest olid sunnitud kaugõppe perioodil ärevil, tüdinenud, pettunud ning tundsid suurt muret õpingute ja karjääri pärast. Kuna uuringud näitavad, et sunnitud kaugõppe periood oli keeruline, siis oleks oluline teada, kuidas üliõpilased sellega kohanesisid ja kas nad olid teadlikud ülikooli pakutavatest tugiteenustest ning kas nad toetusid sunnitud kaugõppel olles nendele. Selle teada saamine võimaldaks tulevikus paremini toetada üliõpilasi õpingute ja keeruliste ja ootamatute olukordadega kohanemisega, ennetamaks nende motivatsioonikadu ja õpingute katkestamist.

1. Teoreetiline ülevaade

Järgnevas teooria peatükkides antakse ülevaade ülikooliõpingutega kohanemisest, ülikooli tugiteenustest üliõpilaste kohanemise toetamiseks ning sunnitud kaugõppega kohanemisest.

1.1 Ülikooliõpingutega kohanemine

Sõnaveebi (2021) järgi on kohanemine: „millegagi või kellegagi sobima hakkamine, harjumine, millegi või kellegi omaksvõtt“. Seega mõistetakse käesolevas töös ülikoolis kohanemise all seda, kuidas üliõpilane loob uusi kontakte oma ea- ja kursusekaaslastega ning harjub ülikooli õppetöö ja õppekorraldusega.

Ülikooli õpingutega kohanemist mõjutab stressi kogemine enne ülikooliõpingute alustamist (Pancer *et al.*, 2000). Nimelt selgub kõnealusest uuringust, et üliõpilased, kes kogesid enne esimesi tunde madalat stressi, kohanesisid ülikoolieluga üldiselt üsna hästi. Üliõpilastel, kes kogesid enne esimeste tundide algust suurt stressi, oli kohanemisvõime palju halvem. Wilcox jt (2006) sõnul võib ülikoolis kohanemist raskendada ka asjaolu, et ülikooli integreerumine on keeruline protsess ning koha leidmine vana ja uue sotsiaalse konteksti vahel tekitab üliõpilastes pingeid, mida on sageli raske lahendada. Mõndade õpilaste jaoks võib „ülemäärane kiindumus“ kodustesse sotsiaalsetesse kontaktidesse viia ülikoolist lahkumiseni.

Samas ilmneb, et sotsiaalsete tugivõrgustike olemasolu või puudumine ja toetav suhtlus on üliõpilaste jaoks peamine tegur otsustamisel, kas jääda või lahkuda (Wilcox *et al.*, 2006). Sarnased andmed tulevad välja ka Eestis läbi viidud uuringust (Viik, 2015), kust selgub, et enne ülikooli lõpetamist on sotsiaalsel sidususel (üliõpilaste ning üliõpilaste ja õppejõudude

vastastikune mõju ülikooli sotsiaalsete süsteemide sees (Tinto, 2012)) palju väiksem tähtsus kui ülikooli alustades.

Ülikooliga kohanemist parandaks see, kui oleksid olemas programmid, mis annavad üliõpilastele teavet ülikoolielu kohta. Samuti viitab negatiivne korrelatsioon teabe ja tajutava stressi vahel sellele, et sellised programmid võivad samuti aidata vähendada stressi, mida üliõpilased ülikooli alustades kogevad (Pancer *et al.*, 2000). Kohanemisprotsessi võivad oluliselt hõlbustada ka muud jõupingutused, nagu õppejõudude kättesaadavamaks muutmine, kaaslaste tugirühmade moodustamine ja võib-olla isegi suurema kontakti soodustamine perekonna ja vanematega (Credé & Niehorster, 2011).

Seega saab öelda, et ülikooliõpingutega kohanemist mõjutab stress, ülikooliga lõimumise protsessi keerukus ja mõnel juhul ka liigne poolehoid koduste sotsiaalsete kontaktide poole. Samas saab väita, et ülikoolis kohanemist hõlbustab sotsiaalse pidepunkti olemasolu ja tuge pakkuv suhtlus. Samuti on võimalik ülikooliga kohanemist parandada erinevate programmide abil, mis vähendaksid stressi, sest üliõpilased saavad enne ülikooli alustamist selle kohta teavet. Kohanemist ülikooliga mõjutaks ka õppejõudude parem kättesaadavus, toetusrühmad ning mõnel juhul vanemate ja perekonnaga kontakti hoidmine.

1.2 Ülikooli tugiteenused üliõpilaste kohanemise toetamiseks

Rahvusvahelises kontekstis on näiteks Ameerika Ühendriikides ülikoolides populaarsed kohanemist soodustavad programmid, toetamaks üliõpilaste kohanemist ja olemist ülikoolis. Üheks selliseks näiteks on Lõuna-Carolina Ülikool, kus on olemas akadeemilised tugiteenused, mida pakutakse kõikidele üliõpilastele. Lõuna-Carolina Ülikoolis on nõustamiskeskus, mis pakub akadeemilist nõustamist (Academic Support, *s.a*). Lisaks sellele on loodud üliõpilaste edukeskus (*Student Success Center*), mis pakub erinevaid tugiprogramme ja teenuseid, näiteks õppige nutikalt (*Study Smart*). Sinna alla kuuluvad: täiendav juhendamine (*Supplemental Instruction*), eratunnid (*Tutoring*), kirjutamise tugi (*Peer Writing*), õpioskused (*Study Skills*), akadeemilised töötoad (*Academic Workshops*) ja on võimalik saada ka tasuta koolitarbeid (*Study Smart, s.a*).

Hunter ja White (2004) toovad oma uuringus välja, et akadeemiline nõustamine võib luua olulise sideme õppijate ja nende hariduse vahel, aidates neil oma valikute ja õppimise osas olla rohkem kaalutletud ja strateegiline. Täiendav juhendamine (*Supplemental Instruction, s.a*) annab üliõpilastele võimaluse materjalist paremini aru saada ja oma hindeid parandada. Eratundide

(Tutoring s.a) abil saavad üliõpilased parandada oma akadeemilisi harjumusi, et üliõpilased saaksid iseseisvateks õppijateks. Tööde kirjutamise tugi (Peer Writing, s.a) abistab üliõpilasi kirjutamisprotsessi erinevate etappide juures, arendades seeläbi analüüsistrateegiaid ja rääkimisoskusi. Õpioskusi arendatakse edu konsultatsioonide abil (Success Consultations, s.a), kus koostatakse plaan, et õpingud oleksid edukad. Samuti pakub üliõpilaste edukeskus laias valikus akadeemilisi, rahahalduse ja kirjutamise töötubasid (Workshops, s.a).

Eesti kontekstis pakub näiteks Tartu Ülikool üliõpilastele mitmeid tugiteenuseid, kelle poole saab abi saamiseks pöörduda, et lihtsustada nende kohanemist ülikooliga. Jaadla (2011) tehtud uuringust selgub, et üliõpilased kasutavad informatsiooni saamise allikana enim õppejõudusid. Samas nendib autor, et loetelust puudus variant „kaasüliõpilased“, mis oleks tulemusi tõenäoliselt muutnud, kuna mitmed üliõpilased märkisid, et kasutavad infokanalitena tihti kaasüliõpilasi ja sõpru. Uuringust selgub veel, et vähim kasutati õppekorralduse spetsialistide või koordinaatorite abi. Samuti ei olnud osad tudengid kursis sellega, kes on õppekava programmijuht.

Tartu Ülikoolis pakub tuge nõustamiskeskus (Sina õpid, meie toetame, s.a). Sinna alla kuuluvad õppekorralduslik nõustamine, karjäärinõustamine, psühholoogiline nõustamine ja erivajadustega üliõpilaste nõustamine. Lisaks koolitab nõustamiskeskus tuutoreid ning pakub erinevaid koolitusi. Lisaks nõustamiskeskuse teenustele on igal õppekaval programmijuht (Pürjema & Mere, 2020), kes koordineerib õppetöö läbiviimist ning arendab ja analüüsib õppekava, olles seeläbi igapäevatöö tõttu üliõpilastega vahetus kontaktis ja arvestades nende tagasisidega.

Õppekorraldusliku nõustamise (s.a) kohta saab kodulehelt teada, et igale õppekavale on määratud õppekorralduse spetsialist, kelle poole saab pöörduda, kui soovitakse abi õppekorralduse ja õppetööga seotud probleemide korral. Samuti leiab kodulehelt infot, et õppekava täitmise, moodulite valimise, õppetoetuste, vabade õppekohtade täitmise, ravikindlustuse ja muude üldiste küsimustega saab pöörduda ka õppekorraldusnõustaja poole.

Järgmise teenusena pakutakse karjäärinõustamist (Karjäärinõustamine, s.a). Karjäärinõustamise teenust pakutakse kõikidele Tartu Ülikooli üliõpilastele ja doktorantidele, lisaks karjäärinõustaja poole pöörduda ka Tartu Ülikooli sisseastujad. Karjäärinõustaja aitab mõista iseennast paremini, näha ja hinnata oma võimalusi seoses õppimise, praktika ja tööga. Samuti aitab ta eesmärkide seadmisel, tegevuskava koostamisel ja plaanide ellu viimisel.

Ühe väga vajaliku teenusena pakutakse tasuta psühholoogilist nõustamist (Psühholoogiline nõustamine, s.a), et toetada üliõpilast õppimises ja isiklikus elus. Psühholoogi poole on võimalik pöörduda näiteks siis, kui on probleeme suhtlemise ja suhetega, enesekehtestamisega, enesehinnanguga, uutes olukordades kohanemise ja liigse stressiga, masenduse või elutüdimusega, ülemäärase muretsemise ja ärevusega, õpimotivatsiooni aja ajakastusega ning raskete elusündmuste või üleelamistega.

Erivajadustega üliõpilaste nõustamise (s.a) tutvustusest leiab, et Tartu Ülikoolis pakutakse eraldi nõustamisteenust ka erivajadustega üliõpilastele. Tartu Ülikoolis mõistetakse erivajadustega üliõpilaste all neid üliõpilasi, kelle füüsilise või psühhosotsiaalse erivajaduse tõttu on vaja kohandada ainekorraldust või õpikeskkonda, et igale õppijale oleks tagatud võimalus osaleda õppeprotsessis ja individuaalses arengus. Lisaks on erivajadusega üliõpilastel võimalik saada nende iseseisvat toimetulekut toetavaid tugiteenuseid.

Järgmiseks tugiteenuseks on tuutor, keda koolitab välja nõustamiskeskus (Sina õpid, meie toetame, s.a). Vallisoo (2018; 2019) järgi on tuutor üliõpilasest nõustaja, kes on selleks läbinud spetsiaalse õppeaine. Tuutoriteks on vabatahtlikud üliõpilased, kes aitavad oma eriala esmakursuslastel ülikoolieluga harjuda. Tuutorite ülesanneteks on ülikooli alustavat tudengit igakülgselt probleemide esinemisel aidata ning anda nõu, kust vajalikku teavet saada.

Viimase teenusena pakutakse nõustamiskeskuses koolitusi (Nõustamiskeskuse koolitused, s.a). Üliõpilasnõustajad ning ettevõtlus- ja innovatsioonikeskuse ettevõtlusnõustaja viivad läbi erinevaid lühikoolitusi, toetamaks üliõpilaste õpinguid ja tööelu planeerimist. Koolitusi on nii eesti kui ka inglise keeles.

Eelnevale toetudes saab öelda, et tugiteenused, kelle poole abi saamiseks saab pöörduda, on väga mitmekülgsed. Kui võrrelda Ameerika ja Eesti ülikoolis pakutavaid tugiteenuseid, siis Lõuna-Carolina Ülikool pakub sarnaselt Tartu Ülikoolile nõustamisteenust, kuid on siiski rohkem keskendunud üliõpilaste akadeemiliste oskuste arendamisele, et nad oleksid õppetöös edukamad. Tartu Ülikoolis pakub nõustamiskeskus nõustamisteenuseid erinevates valdkondades, näiteks karjäärinõustamine või psühholoogiline nõustamine, aga akadeemiliste oskuste arendamisele niivõrd rõhku pandud ei ole. Siiski annab tugiteenuste mitmekülgus üliõpilastele hea võimaluse leida enda jaoks sobivaim meetod abi saamiseks.

1.3 Sunnitud kaugõppega kohanemine

Sunnitud kaugõppega kohanemine on mõjutanud üliõpilaste õpinguid, suhtlemist ja toimetulekut tehniliste probleemidega. 2020. aasta kevadel suleti kõik haridusasutused COVID-19 pandeemia tõttu (Kurm, 2020), seega hakati sunnitud kaugõppe tulekuga aina enam tähelepanu pöörama sellega kohanemisele. Suur osa üliõpilastest tundsid COVID-19 pandeemia ajal ärevust (Aristovnik *et al.*, 2020; Godoy *et al.*, 2021). Aristovnik jt (2020) märkisid, et üliõpilased tundsid muret oma tulevase tööalase karjääri ja õpingute pärast ning olid peamiselt tüdinenud ja pettunud. Drozdikova-Zaripova jt (2021) sõnul olid üliõpilaste õpimotivatsiooni languse peamisteks põhjusteks uutes veebiõppe tingimustes tehnilised probleemid, teabe mõistmise ja tajumise probleemid ning enese-regulatsiooni probleemid.

Üliõpilased tundsid sunnitud kaugõppel olles puudust silmast silma suhtlemisest (Bisht *et al.*, 2020; Smith *et al.*, 2021). García-Alberti jt (2021) toovad välja, et üliõpilased on isikliku suhtluse puudumise tõttu stressis, mis võib kaasatuse ja pühendumise muuta palju keerulisemaks. Aristovnik jt (2020) uuringu põhjal selgub, et pandeemia ajal pakkusid üliõpilastele ülikoolis kõige olulisemat tuge õppejõud ja ülikoolide selge info jagamine. Sugino (2021) leidis, et veebisuhtlus juhendaja ja kaasüliõpilastega arendas nende kogukonnatunnet, kompenseerides mingil määral füüsilise juurdepääsu puudumist ülikoolilinnakule. Sunnitud kaugõppest tulenevat kaugustunnet aitasid ületada reaalajas veebitunnis osalemine, tunnisuhtlus ning oma mõtete ja tunnete jagamine. See tekitas teiste üliõpilastega koos olemise tunde ja tõi neid üksteisele lähemale. Siiski toovad Popa-Velea jt (2021) ning Rizun ja Strzelecki (2020) välja, et üliõpilased eelistavad veebi¹- ja paindõppe² asemel lähiõpet³, kuna seda peetakse soodsamaks suhtlemise, õppimise, lihtsuse, mõistmise, tähelepanu koondamise ja eksamisoorituste osas. Samas ilmneb Bisht jt (2020) uuringust, et üliõpilased tundsid veebieksamil vähem raskusi ja pinget võrreldes tavaeksamiga.

Mitmest uuringust (Bisht *et al.*, 2020; Coman *et al.*, 2020; Maatuk *et al.*, 2022; Shahrill, 2021) selgub, et üheks tehniliseks probleemiks oli halb internetiühendus. Lisaks on välja toodud, et probleeme tekitas ka juurdepääsu puudumine internetisignaalidele ja tehnoloogilistele

¹ Õppetöö toimub täielikult veebiõppena (EKKA, 2020; Mäekivi, 2021)

² Hübriidõppe sünonüüm. Õppijad saavad samal ajal õppetööst osa võtta nii koha peal kui ka veebi teel (EKKA, 2020; Mäekivi, 2021)

³ Õppetöö toimub füüsilises ruumis, näiteks auditooriumis (EKKA, 2020; Mäekivi, 2021)

vahenditele. Eriti oli see probleemiks maapiirkonnas elavate või madala sissetulekuga õpilaste perede puhul (Aguilera-Hermida, 2020; Coman *et al.*, 2020; Wargadinata *et al.*, 2020). Aristovnik jt (2020) ja Shahrill jt (2021) leidsid, et üliõpilaste töökoormus ja tehtavate ülesannete arv suurenes, mis ei võimaldanud üliõpilastel „uue normaalsusega“ kohanemisel paremaid tulemusi tajuda. Samas Poolas läbi viidud uuringu (Rizun & Strzelecki, 2020) põhjal selgub, et üliõpilastel ei tekkinud arvuti ja interneti kasutamise raskusi, kuid peamisi probleeme tekitas arvutis olev tarkvara, mida oli võimalik kasutada vaid litsentsi omavas ülikoolis. Teise probleemina toodi välja üliõpilaste endi tarkvara eelistused, mistõttu pidid õppejõud olukorraga kohanema ja kursusekavasid muutma, et kõik üliõpilased saaksid tunnitöös osaleda. Kuna muudatused olid mõne õppejõu jaoks segased, siis võis see põhjustada õppetöö kvaliteedi mõningase languse.

Hiljutise ülemaailmse COVID-19 pandeemia tõttu on tekkinud olukord, kus ülikoolide sulgemine on ajendanud tegema pingutusi ja kohandusi kaugõppe süsteemis, seega on võtmetunnusena esile kerkinud kohanemisvõime kaugõppest tulenevate piirangutega. García-Alberti jt (2021) sõnul said lähiõppes hea õpiedukusega üliõpilased kaugõppefaasis hästi hakkama, samas kui madalate edusammudega üliõpilased said rohkem mõjutatud. Lähiõppe muutmine kaugõppeks ei ole tavaline ei õppejõudude ega üliõpilaste jaoks, kuna see eeldab üliõpilastelt ja õppejõududelt oma igapäevatöö kohandamist, sest nad peavad õppima kasutama uusi tööriistu ja üksteisega suhtlemist. Gonçalves jt (2020) toovad esile, et mida rohkem tajuvad üliõpilased pandeemia mõju nende akadeemilisele keskkonnale, seda vähem on nad rahul veebipõhise õppe ja hindamisviisidega. Seega on Sugino (2021) järgi üliõpilaste kaasamine klassi suhtlemisse ülioluline kriitilises pandeemia olukorras hariduse kvaliteedi tagamiseks ja parandamiseks ning „uue normaalsuse“ poole liikumiseks veebipõhises õppes kõrghariduses. Lisaks selgub Susilana jt (2020) läbiviidud uuringust, et perekonna ja üliõpilast ümbritsevate inimeste toetus ning seadmete kättesaadavus võib olla põhikapital, et tugevdada ümbritseva keskkona tuge veebipõhise õppeprotsessi hõlbustamisel.

Juba enne pandeemia algust uuriti kaugõppe mõju üliõpilastele, millest selgub, et veebiõppe protsessis töötavad õpilased iseseisvalt ja mõnel õpilasel võib olla keeruline nende sisust aru saada, kuna puudub näost näkku kontakt juhendajate ja teiste kaasõpilastega (El-Seoud *et al.*, 2014). Kuna kaugõppe tulemuslikkus pandeemia ajal on suuresti tingitud üliõpilaste ja õpetajate psühholoogilisest valmisolekust, motivatsioonist ja organiseeritusest (Drozdikova-

Zaripova *et al.*, 2021), siis selleks, et üliõpilased saaksid paremini saavutada oma õpitulemusi, tuleb põhjalikult mõelda üliõpilaste toetamise ja nõustamise põhimõtete kehtestamise üle, et hõlbustada nende lõimumist ja kohanemisvõimet sunnitud kaugõppega (García-Alberti *et al.*, 2021). Samas on Arkorful ja Abaidoo (2015) oma uuringus esile toonud veebiõppe positiivse külje, milleks on võimalus valida endale õppimiseks sobiv aeg ja koht. Veebiõppe positiivseid aspekte tõi oma uuringus välja ka Zormanova (2017), kust ilmneb, et üliõpilaste hinnangul saaks kaugõppevormi paremini ühtlustada pere- ja töökohustustega. Ka sunnitud kaugõppe perioodil leidsid Voloshinov jt (2020), et kaugõppe suureks plussiks on üliõpilaste arvates töö ja õppimise ühildamine ning õppeaja ja -koha valikuvõimalus.

Uuringute põhjal saab kokkuvõtteks väita, et sunnitud kaugõpe on üliõpilastes esile toonud peamiselt negatiivseid aspekte, näiteks ärevust ja muret. Peamiseks stressiallikaks oli silmast silma suhtlemise puudumine, kuid suhtlus õppejõudude ja kaasüliõpilastega veebitundide ajal aitas kaugõppe perioodi üle elada. Lisaks vaimsetele raskustele tekitasid mõnikord raskusi ka tehnilised probleemid, mis olid seotud näiteks tarkvara, oskuste puudumise, internetiühenduse või tehnoloogiliste vahendite mitte kättesaadavusega. Positiivseks aspektiks sunnitud kaugõppe puhul oli töö ja õppimise ühildamine ning õppeaja ja -koha valikuvõimalus. Kuna sunnitud kaugõpe seab siiski piiranguid, siis peavad nii õppejõud kui üliõpilased oma õppetööd vastavalt sellele kohandama. Oluline on suhtluse jätkumine kaasüliõpilaste ja õppejõududega ning perekonna ja üliõpilast ümbritsevate inimeste toetus, et kohanemine sunnitud kaugõppega oleks sujuvam.

Varasematele uuringutele tuginedes on teada, kuidas on käsitletud üliõpilasena toimetulekut ja kohanemist, kuid uuringuid üliõpilaste teadlikkusest ülikooli tugiteenuste kohta on läbi viidud vähe. Samuti ei ole teada, kuivõrd üliõpilased sunnitud kaugõppel tugisüsteemidele toetusid ja millist abi saadi. Seega on bakalaureusetöö eesmärk välja selgitada üliõpilaste kirjeldused õppijana kohanemisest sunnitud kaugõppega, teadlikkus ülikooli pakutavatest tugiteenustest ning tugiteenustele toetumine ja abi saamine sunnitud kaugõppe perioodil. Bakalaureusetöö eesmärgist lähtuvalt otsitakse vastuseid järgmistele küsimustele:

1. Millisena kirjeldavad üliõpilased sunnitud kaugõppel olles õppijana oma kohanemist?
2. Millistest ülikooli poolt pakutavatest tugiteenustest on üliõpilased teadlikud?
3. Millistele ülikooli tugiteenustele üliõpilased sunnitud kaugõppel olles toetusid ja millist abi nad said?

2. Metoodika

Bakalaureusetöö läbiviimiseks kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit, sest see võimaldab mõista uuritavate kogemusi, arusaamasid ja tõlgendusi (Laherand, 2008). Kvalitatiivne uurimismeetod on autori hinnangul kooskõlas töö eesmärgiga, sest soovitakse välja selgitada üliõpilaste kirjeldused õppijana kohanemisest sunnitud kaugõppega, teadlikkus ülikooli pakutavatest tugiteenustest ning tugiteenustele toetumine ja abi saamine sunnitud kaugõppe perioodil.

2.1 Valim

Käesoleva bakalaureusetöö valimiks olid üliõpilased, kes on olnud sunnitud kaugõppel. Valimi moodustamisel kasutati kombineerituna mugavusvalimi ja kriteeriumvalimi põhimõtteid ehk valimisse valiti üliõpilased, kes on lihtsasti kättesaadavad ja keda on kerge uuringusse kaasata (Rämmer, 2014) ja kes vastavad kindlatele kriteeriumitele (Guest *et al.*, 2006). Kuna käesolevas töös toetuti valimi moodustamisel kriteeriumile, et uuringus osalevad üliõpilased oleksid olnud sunnitud kaugõppel, siis valiti valimisse teise ja kolmanda kursuse bakalaureuseastme üliõpilased.

Mugavusvalimi (Rämmer, 2014) põhimõtet järgides valiti kindlatele kriteeriumitele vastavad üliõpilased välja töö autori tutvusringkonnast või jõuti nendeni töö autori jaoks muul lihtsal ja kättesaadaval viisil. Küsitlusele vastas kokku 51 üliõpilast. Kuna üks vastanud üliõpilastest ei vastanud valimi kriteeriumitele, siis lõpliku valimi moodustasid 50 üliõpilast 14 erinevalt bakalaureuse õppekavalt ühest Eesti kõrgkoolist, kellest 84% (N=42) olid naised ja 16% (N=8) mehed.

Tuginedes Heale teadustavale (Eessalu *et al.*, 2017), siis selleks, et kaitsta uuringusse kaasatud isikuid võimaliku sildistamise eest, on uuritavate taustaandmed (õpingute alustamise aasta ja õppekava nimetus) esitatud üldistatud kujul. Järgnevalt tuuakse välja õpingute alustamise aastate vahemikud: 2011/2012-2013/2014 (2% (N=1) vastanutest), 2014/2015-2017/2018 (4% (N=2) vastanutest) ja 2018/2019-2020/2021 (92% (N=46) vastanutest). 2% (N=1) vastanutest ei soovinud oma õpingute alustamise aastat avaldada. Järgnevalt on välja toodud uuritavate õppekavade nimetused valdkondade kaupa: humanitaarteaduste ning kunstide valdkonnast oli vastajaid 18% (N=9), sotsiaalteaduste valdkonnast 76% (N=38) ja loodus- ja täppisteaduste valdkonnast 4% (N=2). 2% (N=1) vastanutest ei soovinud oma õppekava nimetust avaldada.

2.2 Andmekogumine

Andmete kogumiseks kasutati avatud küsimustega elektroonilist ankeeti, mis koostati Google Forms keskkonnas. Õunapuu (2014) sõnul koosnevad kvalitatatiivse uuringu küsimustikud avatud küsimustest, mis annavad vastajale võimaluse kirjeldada ning arvamust avaldada ja hinnanguid anda. Küsimustiku kasutamise eeliseks on see, et selle abil on võimalik vähese ajaga jõuda rohkemate valimisse kuuluvate inimesteni. Lisaks sellele sobivad küsimustikud tundlike teemade uurimiseks, sest uuritavad on ausamad, kui neid ei ole võimalik tuvastada (McLeod, 2018). Küsimustiku küsimuste koostamisel võeti aluseks käesoleva bakalaureusetöö teoreetilised lähtekohad (Aristovnik *et al.*, 2020; Bisht *et al.*, 2020; Drozdikova-Zaripova *et al.*, 2021; García-Alberti *et al.*, 2021; Sugino, 2021; Susilana *et al.*, 2020; Voloshinov *et al.*, 2020) ja uurimisküsimused.

Küsimustikus (vt lisa 1) esitatud küsimused olid peamiselt vabavastuseid võimaldavad. Sisulisi küsimusi oli kokku 22 ja taustaandmete kogumiseks esitatud küsimusi oli kolm. Selleks, et uurimisküsimustele vastused saada, jaotati andmete kogumiseks esitatud küsimused uurimisküsimuste järgi kolme teemaplokkki. Esimene teemaplokk koosnes üheksast küsimusest, teine kuuest küsimusest ja kolmas seitsmest küsimusest. Esimeses plokkis paluti kirjeldada oma õppimist ülikoolis ja kohanemist sunnitud kaugõppega. Teises plokkis paluti kirjeldada üldisemalt oma kokkupuudet Tartu Ülikooli tugiteenustega. Kolmandas plokkis paluti uuritavatel kirjeldada, millistele Tartu Ülikooli tugiteenustele nad sunnitud kaugõppel olles toetusid ja millist abi said.

Küsimustiku usaldusvääruse suurendamiseks piloteeriti seda. Prooviküsitluse läbi viimiseks valiti valimi nõuetest lähtuvalt üliõpilane, kellel paluti esmalt küsimustikuga tutvuda ja seda täita ning seejärel anda tagasiside küsimuste sisu ja arusaadavuse kohta. Piloteerimisest selgus, et sissejuhatavad küsimused vajavad täpsustamist, et vastaja saaks aru, mida küsimusega täpselt teada soovitakse saada. Näiteks muudeti küsimus *Kuidas igapäevaselt õppimine välja näeb?* küsimuseks *Kuidas Sul igapäevaselt ülikoolis õppimine välja näeb? Palun kirjelda hetkeolukorda*. Lisaks sellele liideti üheks küsimuseks küsimused *Mis on ülikoolis õppimise juures tore?* ja *Mis Sulle meeldib?* ning saadi küsimus *Mis Sulle oma õpingute juures meeldib? Palun põhjenda oma vastust*. Kuna prooviküsitluse tagasiside põhjal tehtud muudatused olid minimaalsed, siis kaasati pilootuuringus osalenud üliõpilane ka lõplikku valimisse.

Eessalu jt (2017) lähtuvalt on oluline uuritavaid teavitada, et uuringus osalemine on vabatahtlik ning nad võivad uuringus osalemisest igal hetkel loobuda. Samuti peab uuringusse

kaasatavaid teavitama uurimistöö eesmärgist ja saadud andmete kasutamisest. Seega käesolevas bakalaureusetöös saadeti uuritavatele palve uuringus osalemiseks koos küsimustiku veebilingiga 2022. aasta veebruaris ja märtsis e-kirja teel ühe õppekava infolisti ja ühe Eesti kõrgkooli erinevate instituutide e-posti aadressidele, palvega need edastada üliõpilaste infolistidesse. Kaaskirjas tutvustati bakalaureusetöö eesmärki ja teavitati andmete eetilisest ja üldistavast kasutamisest (vt lisa 2). Uuritavaid teavitati nii e-kirjas kui ka küsimustiku sissejuhatuses, et uuringus osalemine on vabatahtlik ning nad võivad osalemisest igal hetkel loobuda.

2.3 Andmeanalüüs

Käesolevas bakalaureusetöös kasutati andmete analüüsimiseks kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi (Kalmus *et al.*, 2015), mis võimaldab mõista uuritavate arvamusi tervikuna, sest sellisel viisil on võimalik kõige paremini mõista uuritavate maailma ja uurida nende tõlgendusi ning tähendussüsteeme. Seega sooviti selle töö käigus teada saada üliõpilaste hinnangud kohanemisele sunnitud kaugõppega ning uurida teadlikkust tugiteenustest ja nendele toetumist sunnitud kaugõppe ajal.

Andmeanalüüsi alustati andmete korrastamise ja jagamisega vastavalt uurimisküsimustele kolmeks failiks, et neid kodeerimiseks ette valmistada. Esimesele uurimisküsimusele vastavate andmete maht oli ~9586 sõna, teisele uurimisküsimusele vastavate andmete maht oli ~3066 sõna ja kolmandale uurimisküsimusele vastavate andmete maht oli ~2061 sõna. Selleks, et tulemuste peatükis tsitaatidele viidata, tähistati uuringus osalejad küsimustikule vastamise järjekorra alusel ehk Google Forms keskkonnas esimesena vastanud üliõpilane sai tunnuseks V1.

Peale andmete korrastamist lisati failid QCMap keskkonda, kus hakati neid analüüsima ja kodeerima. Sisulise tähendusega tekstiosad märgistati ning lisati juurde kood. Tabelis 1 (vt lisa 3) on esitatud näide leitud tähenduslikust üksusest ja koodi moodustamisest selle käigus. Andmeanalüüsi järgmiseks etapiks oli koodide kategoriseerimine. Selleks ühendati sarnase sisuga koodid kokku, mis moodustasid kategooria ning sellele anti nimi. Tabelis 2 (vt lisa 4) on esitatud näide koodide jagamisest kategooriatesse.

Selleks, et uurimistöö usaldusväärsust suurendada, kasutati korduvkodeerimist (Green *et al.*, 2007). Korduvkodeerimise tulemusena täpsustati koodide sõnastust. Näiteks muudeti kood *aja ja raha kokku hoidmine* kaheks erinevaks koodiks *aja kokkuhoid* ja *raha kokkuhoid*. Lisaks sellele kaasati kaaskodeerijana (Busetto *et al.*, 2020) juhendaja, kellega koostöös sõnastati koode

täpsemaks. Selle tulemusel koondati näiteks koodid *suhtluse vähenemine kursusekaaslastega* ja *kaugenemine kursusekaaslastest* koodi *suhtluse vähenemine* alla.

3. Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada üliõpilaste kirjeldused õppijana kohanemisest sunnitud kaugõppega, teadlikkus ülikooli pakutavatest tugiteenustest ning tugiteenustele toetumine ja abi saamine sunnitud kaugõppe perioodil. Tulemused esitatakse uurimisküsimuste ning andmeanalüüsi protsessis moodustunud peakategooriate ja kategooriate kaupa. Peakategooriad ja kategooriad on esitatud paksus kirjas. Tulemusi illustreeritakse tsitaatidega. Tsitaatides ebaolulised tekstilõigud on asendatud sümboliga (...) ning tsitaadi lõppu on lisatud sulgudesse vastaja tunnus kujul (V1).

3.1 Üliõpilaste kirjeldused oma kohanemisest sunnitud kaugõppel

Andmeanalüüsi käigus moodustus esimese uurimisküsimuse *Millisena kirjeldavad üliõpilased sunnitu kaugõppel oma kohanemist?* alla kolm peakategooriat: sunnitud kaugõppega seotud väljakutsed, sunnitud kaugõppe positiivsed tegurid ja toetus sunnitud kaugõppe ajal.

3.1.1 Sunnitud kaugõppega seotud väljakutsed

Esimeseks peakategooriaks kujunes **sunnitud kaugõppega seotud väljakutsed**, mis moodustus üheksast kategooriast. Esimeses kategoorias **negatiivsed ilmingud seoses sunnitud kaugõppega** tõid üliõpilased välja, et neil oli keeruline sunnitud kaugõppega kohaneda. Samuti toodi sellega seoses välja õpimotivatsiooni ja tähelepanu vähenemine. Üliõpilaste hinnangul tajusid nad väsimuse suurenemist ehk neil oli keeruline pikalt arvutis olla, sest koormus silmadele suurenes. Samuti toodi esile keskendumisraskused, mistõttu oli raske ainult loengu kuulamisele keskenduda. Mainiti ka üksinduse tunde tekkimist, millega pidi harjuma.

Kõige suuremaks väljakutseks oli minu jaoks see, et tuli olla kaua aega arvuti taga. Pole harjunud. (V7)

Lisaks sellele tajuti veel erinevaid negatiivseid ilminguid nagu näiteks: laiskus, meeleolulangus, unehäired, hirm, ärevus, segadus, teadmatuse ja stress.

Teises kategoorias **ajaplaneerimisega seotud raskused** ilmnes uuritavate vastustest, et ajaplaneerimise osas valmistas raskusi töö ja pere ning õpingute vahel aja jagamine, sest sooviti

õppimise asemel näiteks perega koos aega veeta. Samuti vajab pereelu kohandamist, näiteks lapse kõrvalt õppimise planeerimise osas või oli vaja arvestada ka teiste kodus sunnitud kaugõppel olijatega.

Kodus mulle tegelikult õppida ei meeldi, seega ma tegin seda öösiti, et enda päevast perega veedetavat aega muudeks asjadeks kasutada. (V1)

Kolmandas kategoorias **eelarvamused sunnitud kaugõppest** kirjeldasid üliõpilased sunnitud kaugõpet kui põneva ja meeldivana. Samuti ilmnas vastustest arvamus, et sunnitud kaugõpe on ajutine ning kahe nädala pärast saab see läbi.

Istusime korterikaaslasega laua taga ja rääkisime peale loengut, et „ah kahe nädala pärast saab läbi“. Ei läinud ja pole siiani läinud. (V30)

Neljandas kategoorias **suhtlemisega seotud raskused** iseloomustasid uuringus osalenud, et keerulisim oli nende jaoks kursusekaaslastega ja teiste kaasüliõpilastega suhtluse vähenemine. Samuti ei suurenenud sotsiaalne kapital ja abi küsimine oli raskendatud, kuna kursusekaaslastega ei olnud jõutud piisavalt silmast silma suhelda. Vastajad tundsid suurt puudust ka lähiõppest, sest see tekitas teistest eemal olemise tunnet.

Inimsestega suhtlemine muutus keerulisemaks – ekraaniga rääkides tundus ikka, et räägid vaid iseendaga. (V51)

Lisaks pidi näiteks õppejõududele saatma e-kirju, mistõttu pidi parandama enda väljendusoskust, et kirjutades teha arusaadavaks asjad, mida muidu näitaks kehakeele või häälega.

Viiendas kategoorias **tehnilised probleemid** toodi välja näiteks veebiõppe keskkondade kasutamisega seotud väljakutseid, internetiühenduse probleeme ja muid tehniliselt keeruli olukordi. Kuna keskkonnad olid kõikide jaoks uued, siis tekkisid probleemid nende kasutamisega. Samuti võis juhtuda, et mõnikord unustati mikrofoni sisse ja kogu taustal toimuv oli teistele kuulda. Lisaks sellele ilmnas vastustest, et internetiühendus ei olnud alati piisav tundides osalemiseks.

Kõige eredamalt on mees see, et ei osanud neid keskkondi kasutada, kõik oli väga võõras. (V7)

Kuuendas kategoorias **veebitundidega seotud väljakutsed** kirjeldasid vastajad, et nende õpiharjumused muutusid, samuti pakkus väljakutseid veebis ettekannete või rühmatööde tegemine. Lisaks sellele suurenes õppetöö maht, sest näiteks loenguid jäi vähemaks või suurenes kodutööde maht. Väljakutseid pakkus üliõpilaste hinnangul veel mitme erineva veebiõppe

keskkonna kasutamine ja info jagamine erinevates keskkondades. Samuti ei olnud üliõpilased harjunud veebitundides osalema kaameraga ning mikrofoni vahendusel kaasa rääkima.

Kõige eredamalt on meeles (kuna see on jätkuvalt probleem), kuidas õppejõud alati korrutavad, et keegigi enda kaamera sisse lülitaks või mikrofoniga kaasa räägiks. (V47)

Seitsmendas kategoorias **väljakutsed õppejõududele seoses sunnitud kaugõppega** tekitas uuringus osalenud üliõpilaste hinnangul õppejõududele väljakutseid sunnitud kaugõppega kohanemine ja veebiõppe keskkondade kasutamine. Näiteks tekkis aeg ajalt tundide läbiviimisega probleeme, kuna uute veebiõppe keskkondade kasutamine oli keeruline.

Õppejõud rääkis, et ta pole päris kindel, kuidas BBB-d kasutada, aga saime kuidagi hakkama. (V30)

Kaheksandas kategoorias **kodukeskkond õppimist takistava tegurina** leidsid üliõpilased, et raskusi valmistas näiteks samas keskkonnas viibimine. Samuti olid raskendatud voodist lahkumine ja kodust väljumine, sest selleks puudus põhjus. Lisaks mainiti, et kuna kõik igapäevatoimetused toimusid samas keskkonnas ja kõik päevad olid ühesugused, siis sulandus kõik justkui üheks.

Nii kool, töö kui ka muud igapäevatoimetused toimusid kõik samas kodukeskkonnas, nii et lõhutud said nii mõningadki piirid, kõik sulandus mingis mõttes üheks. (V45)

Üheksandas kategoorias **muude tegevuste tegemine loengute ajal** toovad uuritavad välja, et mõnikord oldi loengu ajal telefonis, sest ei olnud kedagi, kes seda tähele paneks või hakati samal ajal kaarte mängima, kui mõte rändama kippus.

Tihti mõte rändab ja hakkab näiteks samal ajal arvutis kaarte mängima, kui loengut kuulan. (V39)

Lisaks sellele mainisid üliõpilased, et loengut kuulates oli näiteks hea hommikusööki süüa või ühendada loengu kuulamist ja jalutamist.

3.1.2 Sunnitud kaugõppe positiivsed tegurid

Teine peakategooria ehk **sunnitud kaugõppe positiivsed tegurid** moodustus kuuest kategooriast. Esimeses kategoorias **edukas ajaplaneerimine** toovad küsimustikule vastanud välja, et sunnitud kaugõppega õpiti paremini enda aega planeerima. Mõnel juhul lihtsustas sunnitud kaugõppe pere ja töö ning õpingute vahel aja jagamist. Samuti tekkis juurde ka rohkem vaba aega, mida sai kasutada oma hobidega tegelemiseks või perega koos olemiseks. Edukat

ajaplaneerimist lihtsustas kaugõppe paindlikkus, mistõttu oli õppimist ja isiklikku elu lihtsam kohandada. Lisaks sellele olid eduka ajaplaneerimise mõjutajateks salvestatud loengud, õppetöö õnnestumine olenemata tekkinud raskustest ja õppesüsteemi paika loksumine.

Kodus veedetud aeg tähendas, et ma sain keskenduda nii koolile kui oma hobidele ja perele. (V10)

Teises kategoorias **sujuv kohanemine sunnitud kaugõppega** olnud koodide põhjal ilmnes, et enamikule küsimustikule vastanud üliõpilastel läks sunnitud kaugõppega kohanemine sujuvalt ja väljakutsed seoses sellega puudusid. Sujuva kohanemise soodustavateks teguriteks olid vastanute sõnul näiteks tehniline valmisolek ning eelnev kogemus arvutis töötamise või sunnitud kaugõppega. Uuringus osalenute hulgas oli ka neid, kes ootasid, et tunnid toimuksid veebis.

Ma ei mäleta, et mul oleks mingisugune eriline kohanemisperiood või - protsess. Mulle sobib selline õppevorm päris hästi; ma ei kohanud erilisi raskusi. (V46)

Kolmandas kategoorias **sunnitud kaugõppega seotud mugavused** kirjeldasid üliõpilased, et näiteks loengutes oli mugavam osaleda ilma kodust lahkumata. Vastustest ilmnes, et tihtipeale ärgati vahetult enne loengut või kuulati seda näiteks voodis olles. Peale selle leiti, et sunnitud kaugõppe tulekuga muutus õppetöö lihtsamaks, sest näiteks eksameid oli võimalik teha kodus avatud materjalidega. Samuti ilmneb, et kodus eksami tegemine oli positiivne kogemus.

Kodus eksami tegemine on aga väga positiivne kogemus – saan rahulikult oma töölaua taga täiesti segamatult (lapsed on kõik vanaema juures) ainult oma tööle keskenduda. (V24)

Neljandas kategoorias **ressursside kokkuhoid** tõid uuringule vastajad välja, kuidas sunnitud kaugõppe võimaldas neil hoida aega ja raha kokku. Toodi välja näiteks seda, et enam ei olnud vaja kaugemalt kooli kohale sõita, mis muidu oli ajakulukas. Samuti tähendas see ka raha kokku hoidmist, kuna sai jääda koju.

(...) mõnes mõttes distantsõpe mulle sobib – hoian aega ja raha kokku. (V2)

Viiendas kategoorias **enda heaolu hoidmine** kirjeldasid üliõpilased, et tähtsal kohal oli enese motiveerimine seoses sunnitud kaugõppega, kuna see aitas järjel püsida. Samuti aitas enda heaolu hoida ilus ilm, õues liikumine ja liikumispausid. Lisaks toodi välja, et sunnitud kaugõppe aitas vähendada ärevust, mis on näiteks seotud koha peal käimisega ning samuti õnnestus enda vaimse heaolu säilitamine, mis oli paljude jaoks murekohaks.

Samas oli ka hea see, et see oli kevadel – seega sai kohe peale loengu/seminari lõppu minna näiteks aeda päikest nautima. (V35)

Kuuendas kategoorias **õppejõudude edukas kohanemine sunnitud kaugõppega** leidsid vastanud, et õppejõud kohanesid kiiresti ning tulid veebitundide andmisega edukalt toime.

Ma arvan, et enamus õppejõude on suurepäraselt veebiloengutega hakkama saanud ja nende korraldamisega. Iga aastaga suudavad õppejõud leida uusi lahendusi ja võimalusi. See muudab tudengina ka veebiloengud huvitavamaks. (V47)

Samuti toovad uuringule vastanud üliõpilased välja, et õppejõud leidsid lahendusi veebitundide läbiviimiseks ning kohandasid ainet vastavalt olukorrale.

3.1.3 Toetus sunnitud kaugõppe ajal

Seoses üliõpilaste kirjeldustega oma kohanemisest sunnitud kaugõppel tuli kolmandaks peakategooriaks **toetus sunnitud kaugõppe ajal**, mis moodustus kolmest kategooriast.

Esimeses kategoorias **kaasüliõpilaste toetus** tõid vastajad välja, et koostöö ja suhtlus kursusekaaslastega paranes. Samuti ilmneb vastustest, et kursusekaaslaste toetus oli üliõpilaste jaoks oluline, sest üksteise toetamine ja murede ning rõõmude jagamine aitas keerulise olukorraga paremini hakkama saada. Kuna silmast silma suhtlemine oli raskendatud, siis oli vaja loovaid lahendusi kaasüliõpilastega suhtlemiseks. Näiteks juhuslikult moodustatud rühmad Zoomi keskkonnas andsid võimaluse kaasüliõpilastega tutvuda ja arutleda.

See, et me kursusekaaslastega suhtleme tihedalt – kõigil samad mured ja seda on hea teada, et pole oma muredes üksi. Kambaga oleme kõik probleemid ära lahendanud. (V2)

Teises kategoorias **lähedaste toetus** mainivad kaugemal elavad üliõpilased, et neile meeldis sunnitud kaugõppe ajal kodus viibida. Samuti peeti oluliseks ka perekonna tuge. Vastanud toovad välja, et sunnitud kaugõpe andis neile võimaluse rohkem perega koos aega veeta. Lisaks perekonnale on oluliseks tugipunktiks ka sõbrad, kellega suhtlemine aitas sunnitud kaugõppega paremini kohaneda.

See, et sain olla kodus ning veeta rohkem aega oma perega ning sain ka nendelt vajadusel nõu küsida, kui millegagi hakkama ei saanud (V12)

Kolmandas kategooriast **ülikoolipoolse isiku tugi** ilmneb, et üliõpilaste jaoks oli sunnitud kaugõppe ajal oluline õppejuhi, üliõpilasnõustaja ja õppejõudude tugi. Mõni üliõpilane toob

välja, et üliõpilasnõustajaga peetud vestlused aitasid sunnitud kaugõppega paremini kohaneda. Samuti olid õppejõud õpingute suhtes paindlikud ja vastutulelikud.

Lisaks on meil väga tore õppejuht (...), kes alati aitab ja vajadusel maha rahustab. (V2)

Kokkuvõtteks saab esimese uurimisküsimuse tulemusena tõdeda, et sunnitud kaugõppe pakkus rohkelt väljakutseid, mis oli seotud näiteks ajaplaneerimise või suhtlemisega. Lisaks sellele tulid esile ka tehnilised probleemid ja veebitundidega seotud väljakutsed. Siiski leidis üliõpilasi, kelle jaoks oli sunnitud kaugõppel viibimine positiivne kogemus. Seda kinnitab näiteks edukas ajaplaneerimine, sujuv kohanemine sunnitud kaugõppega või ka mugavused ja ressursside kokkuvõtteks, mida sunnitud kaugõppe pakkus. Oluliseks teguriks sunnitud kaugõppega kohanemise juures oli toetus. Eelkõige toetuti kaasüliõpilastele ja oma lähedastele ehk perekonnale või sõpradele. Samas pakkusid sunnitud kaugõppega kohanemise juures tuge ka ülikoolipoolsed isikud, näiteks õppejuht, üliõpilasnõustaja või õppejõud. Õppejõudude paindlikkus ja vastutulelikkus muutis üliõpilaste kogemuste põhjal sunnitud kaugõppega kohanemise kergemaks.

3.2 Üliõpilaste teadlikkus ülikooli poolt pakutavatest tugiteenustest

Andmeanalüüsi tulemusel moodustus teise uurimisküsimuse *Millistest ülikooli poolt pakutavatest tugiteenustest on üliõpilased teadlikud?* alla neli kategooriat.

Esimeses kategoorias **instituudi/erialapõhine tugi** tõid üliõpilased välja õppejuhi, eriala koordinaatori, instituudi töötajad, programmijuhi. Lisaks tugiteenustele mainiti ka kaasüliõpilaste tuge.

meil teeb programmijuht kord kuus ventileerimistunde, kus kõik saavad kurta oma murede üle. need on väga head. (V40)

Teises kategoorias **nõustamiskeskuse tugiteenused** tõid vastajad välja peamised teenused, mida nõustamiskeskus pakub. Kõige rohkem toodi esile psühholoogilist nõustamist ja nõustamist üleüldiselt (see tähendab, et ei täpsustatud, millist nõustamist silmas peeti). Samuti mainiti ka karjäärinõustamist, tuutorite tuge ja nõustamiskeskuse koolitusi. Lisaks tõid üliõpilased esile erivajadustega üliõpilastega seotud tugiteenused, näiteks nõustamise, õpitingumuste muutmine, tugitudengid ja viipekeeletõlk. Lisaks mainiti õppenõustajat ning õppekorralduse spetsialisti.

Olen tuutori ja õppekorraldajaga suhelnud õppimist puudutava teabe ja nõu saamiseks. (V51)

Kolmandas kategoorias **muud ülikooli pakutavad toetusmeetmed** mainisid uuringus osalenud tugiteenustena raamatukogu, e-õppe tuge, tehnoloogilist tuge ja mentorlusprogrammi. Raamatukogu puhul mainiti näiteks seda, et see muudeti üliõpilastele kättesaadavamaks.

Võibolla raamatukogu tehti kättesaadavamaks, mitmekesistati laenutamise/tagastamise võimalusi. (V41)

Neljandas kategoorias **varasem kokkupuude tugiteenustega puudub** toovad vastanud välja selle, et nad ei ole ülikooli poolt pakutavate tugiteenustega enda hinnangul kokku puutunud või ei ole üldse teadlikud pakutavatest tugiteenustest. Samuti ilmnes vastustest ka seda, et ülikooli pakutavad tugiteenused ei ole huvi pakkunud ning seetõttu ei ole nende kohta informatsiooni otsitud.

Ei ole tutvunud, ei ole vajadust olnud. (V10)

Teise uurimisküsimuse tulemuste põhjal võib kokkuvõtvalt väita, et üliõpilased on teadlikud tugiteenustest, mida pakub instituut või milleni on võimalik jõuda erialapõhiselt. Samuti on nad kursis nõustamiskeskuse tugiteenustega ja ülikooli pakutavate muude toetusmeetmetega. Samas ei ole siiski enamik üliõpilasi enda hinnangul varem tugiteenustega kokku puutunud, sest puudub selle alane teadlikkus või huvi.

3.3 Üliõpilaste toetumine ülikooli tugiteenustele sunnitud kaugõppel olles ja abi saamine

Kolmandale uurimisküsimusele *Millistele ülikooli tugiteenustele üliõpilased sunnitud kaugõppel olles toetusid ja millist abi said?* tekkis neli kategooriat.

Esimeses kategoorias **tugi sunnitud kaugõppel** toodi tugiteenustena, millele toetuti, välja psühholoogiline nõustamine, nõustamine üleüldiselt (see tähendab, et ei täpsustatud, millist nõustamist silmas peeti), õppekorralduse spetsialist ja karjäärinõustamine. Lisaks tugiteenustele mainiti ka kaasüliõpilastele ja õppejõududele toetumist.

Midagi polnud toeks sel ajal tugiteenustest. Abiks olid head suhted õppejõudude ja kaastudengitega. (V9)

Teises kategoorias **tugiteenustele toetumisel saadud abi** tõid küsimustikule vastanud välja, et anti nõuandeid mõne olukorraga ja emotsionaalse seisundiga, näiteks ärevusega

toimetulekuks. Veel saadi abi õppeainete, arvutiühenduse ja karjääriga seotud küsimustes. Lisaks tõid üliõpilased välja, et saadi viiteid edasise abi otsimiseks ja VÕTA konsultatsiooni.

Sellise kinnituse, et tegelikult tänapäeval ongi normaalne, et inimesed ei tööta terve elu ühel erialal, vaid teevad mitmeid asju ja vahel ka mitmeid asju (nt osalise koormusega) samaaegselt. (V35)

Õppekorralduse spetsialisti abi, seoses ainetele registreerimisega ja õpingute jätkamisega. (V26)

Kolmandas kategoorias **tugiteenuste kasutamine ei olnud seotud kaugõppega** tuleb välja, et kuigi üliõpilased on kasutanud tugiteenuseid, siis sunnitud kaugõpe ei olnud sellega seotud. Samuti tuleb neljandas kategoorias **ei saanud abi** esile see, et kuigi tugiteenuseid kasutati, siis loodetud abi sealt ei saadud.

Nõustamisteenused, aga polnud seotud kaugõppega. (V33)

Väga ei saanud, kuigi halba see ka ei teinud (V17)

Kokkuvõtvalt võib kolmanda uurimisküsimuse tulemusena öelda, et üliõpilased toetusid sunnitud kaugõppe perioodil psühholoogide, nõustajate, õppekorralduse spetsialisti ja karjäärinõustaja toele. Lisaks toetuti ka kaasüliõpilastele ja õppejõududele. Tugiteenused pakkusid oma abi näiteks olukorraga või tunnete ja ärevusega toimetulekuks ning jagasid karjäärialast nõu. Lisaks sellele saadi arvuti viiteid edasise abi otsimiseks ja arvuti ühendusega seotud probleemide lahendamiseks. Samas võis juhtuda, et tugiteenuste kasutamisel ei saadud loodetud abi.

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada üliõpilaste kirjeldused õppijana kohanemisest sunnitud kaugõppega, teadlikkus ülikooli pakutavatest tugiteenustest ning tugiteenustele toetumine ja abi saamine sunnitud kaugõppe perioodil. Arutelu peatükis arutletakse uurimisküsimuste kaupa saadud tulemuste üle ning seostatakse neid sissejuhatuses ja teoorias esitatud seisukohtadega. Peatüki lõpus esitatakse töö piirangud, töö praktiline väärtus ning soovitus edasisteks uurimisvõimalusteks.

Esimese uurimisküsimuse *Millisena kirjeldavad üliõpilased sunnitud kaugõppel oma kohanemist?* tulemustest ilmnes, et enim esines sunnitud kaugõppega seoses väljakutseid nii õpingutes kui ka isiklikus elus. Uuringule vastanud üliõpilased tõid esile negatiivseid ilminguid seoses sunnitud kaugõppega, näiteks õpimotivatsiooni vähenemine, keskendumisraskused, ärevus

ja väsimuse suurenemine. Ärevuse suurenemisele viitasid oma uuringutes ka Aristovnik jt ja Godoy jt (2021). Käesolevas uuringus osalenud üliõpilased tõid välja, et peamiselt tekitas väljakutseid veebiõppe keskkondade kasutamine, internetiühenduse probleemid ja muud tehnilised raskused. See tulemus kinnitab varasemaid uuringuid (Bisht *et al.*, 2020; Coman *et al.*, 2020; Drozdikova-Zaripova *et al.*, 2021; Maatuk *et al.*, 2022; Shahrill, 2021), et üliõpilaste õpimotivatsiooni languse peamiseks põhjusteks on näiteks tehnilised probleemid, millest üheks võib olla halb internetiühendus. Veebiõppe keskkondade väljakutsetega seoses on saanud sarnase tulemuse Rizun ja Strzelecki (2020), kes tõid välja, et üliõpilaste jaoks tekitas probleeme arvutis olev tarkvara. Sellest tulenevalt võiks autori hinnangul juba õpingute vältel olla üliõpilastel võimalus kasutada erinevaid veebikeskkondi, et edaspidine kohanemine sunnitud kaugõppe olukorras oleks ladusam.

Küsitluse vastustest ilmnes, et üliõpilaste hinnangul tekitasid õppejõududele väljakutseid veebikeskkondade kasutamine ja kohanemine sunnitud kaugõppega, mis mõjutas õppetöö läbiviimist ja ka üliõpilaste kohanemist. Sarnane tulemus ilmnes ka Rizun ja Strzelecki (2020) uuringust, mille kohaselt üliõpilaste tarkvara eelistuste tõttu pidid õppejõud olukorraga kohanema ja kursusekavasid muutma, et kõik üliõpilased saaksid tunnitöös osaleda. Samuti toovad nad välja selle, et mõne õppejõu jaoks olid muudatused segased, mistõttu võis see põhjustada õppetöö kvaliteedi mõningase languse. Seega saaksid ülikoolid pakkuda õppejõududele ennetavalt erinevaid koolitusi seoses veebiõppekeskkondade kasutamisega, et kohanemine sunnitud kaugõppega või mõne muu kriisiolukorraga oleks sujuvam.

Uuringus osalenud üliõpilaste vastustest tuli välja, et sunnitud kaugõpe tekitas suhtlemisega seotud raskusi. Üliõpilased tõid oma vastustes esile suhtluse vähenemise näiteks kursusekaaslastega, lisaks mainiti ka puuduse tundmist lähiõppest. Saadud tulemus on kooskõlas Bisht jt (2020) ja Smith jt (2021) uuringutega, kes jõudsid oma töös sarnase tulemuseni. Lisaks on saadud tulemus kooskõlas García-Alberti jt (2021) tulemusega, kust ilmneb, et üliõpilased võivad isikliku suhtluse puudumise tõttu olla stressis, mis võib mõjutada kaasatust ja pühendumist. Seega on autori hinnangul sunnitud kaugõppe kogemuse põhjal oluline sellises olukorras teadlikult toetada üliõpilaste omavahelist suhtlemist, et motivatsioon õppeülesannete täitmisel säiliks. Üheks veebitundidega seotud väljakutseks oli õppetöömahu suurenemine. Osade üliõpilaste hinnangul suurenes sunnitud kaugõppe ajal nende õppetöö maht märgatavalt, mis võis tuleneda näiteks sellest, et õppejõud andsid rohkem koduseid ülesandeid. Aristovnik jt (2020) ja

Shahrill jt (2021) on samuti oma uuringus välja toonud suurema töökoormuse tajumise ja ülesannete arvu suurenemise. Õppetöö mahtu aitaks kontrolli all hoida näiteks see, kui õppejõud integreerivad ülesanded virtuaalsete kohtumistega selle asemel, et anda üliõpilastele palju iseseisvaid ülesandeid.

Uuringu tulemustest ilmnes, et üliõpilastele pakkus sunnitud kaugõppel väljakutseid eelarvamused sunnitud kaugõppest, ajaplaneerimisega seotud raskused, kodukeskkond õppimist takistava tegurina ja muude tegevuste tegemine loengu ajal. Uudse tulemusena rõhutati kodukeskkonda kui väljakutset, mida ei ole varasemates uuringutes esile kerkinud. Sellised tulemused võisid tuleneda sellest, et riiklikult olid kehtestatud piirangud, mistõttu olid asutused suletud ja ringiliikumine limiteeritud. Teisalt võib selliste tulemuste ilmnemise põhjuseks olla see, et osadel üliõpilastel on juba pered või elati keerulisel ajal kodukeskkonnas.

Negatiivsete tegurite kõrval märkasid uuringus osalejad ka positiivsemaid külgi. Vastustest ilmnes, et sunnitud kaugõppe positiivsete teguritena tuuakse välja üliõpilaste sujuvat kohanemist kaugõppega, mis võib olla mõjutatud näiteks edukast ajaplaneerimisest, mugavustest, mida sunnitud kaugõppe pakkus, ressursside kokkuhoiust, enda heaolu hoidmisest või õppejõudude edukast kohanemisest sunnitud kaugõppega. Saadud tulemused on kooskõlas Voloshinovi jt (2020) tulemustega, kus sunnitud kaugõppe positiivse küljena toodi välja töö ja õppimise ühildamine ning õppeaja ja -koha valikuvõimalus. Lisaks kinnitab Bisht jt (2020) uuring, et üliõpilased tundsid veebieksamil vähem raskusi ja pinget võrreldes tavaeksamiga. Sunnitud kaugõppe tekitas kõikide jaoks palju väljakutseid, siis on varasemates uuringutes peamiselt kajastatud selle negatiivseid külgi ja probleeme. Kuna antud töös esile kerkinud huvitav nüanss seostub varasemates uuringutes vähesel määral välja toodud positiivsete teguritega, siis on see täiendavalt väärtuslik info üliõpilaste kogemuste mõistmiseks. Samas ilmestab tulemus erinevate inimeste suhtumist sunnitud kaugõppesse.

Olulise tegurina ilmneb tulemustest veel toetuse olemasolu sunnitud kaugõppe ajal. Toetust pakkusid nii lähedased, kaasüliõpilased kui ka ülikoolipoolsed isikud. Lähedaste toetuse olulisust veebipõhise õppeprotsessi hõlbustamisel kinnitab ka Susilana jt (2020) uuring. Küsitlusele vastanud toovad välja, et loovad lahendused kaasüliõpilastega suhtlemiseks, näiteks Zoomitunnid või juhuslikult moodustatud rühmad tekitasid üliõpilastele tunde, et nad ei ole üksikud ning said osa koosolemise atmosfäärist. Seda tulemust kinnitab ka Sugino (2021) uuring, kus veebisuhtlus teiste üliõpilastega arendas nende kogukonnatunnet. Samuti leiti, et tunnisuhtlus

tekitas tunde, et ollakse koos teiste üliõpilastega ning tunnete ja mõtete jagamine tõi neid üksteisele lähemale. Lisaks ilmnis eelnevast uuringust, et reaajas veebitunnis osalemine suurendas nende koosolemist ja aitas ületada sunnitud kaugõppest tulenevat kaugustunnet. Sellest tulenevalt on oluline sunnitud kaugõppe perioodil mitte teha pooleteisetunniseid loenguid veebiõppes, kus tudengid õppejõudu ainult kuulavad. Selliseid loenguid oleks autori hinnangul mõistlik ette salvestada. Samas on oluline tekitada regulaarseid veebikohtumisi vahetuks suhtlemiseks ja ülesannete tegemiseks. Toetuse tajumine sellel perioodil on üliõpilaste jaoks oluline, kuna see vähendab üksindus- ja kaugustunnet, mis võib tekkida.

Teise uurimisküsimuse *Millistest ülikooli poolt pakutavatest tugiteenustest on üliõpilased teadlikud?* tulemused näitasid, et osad üliõpilased on teadlikud nõustamiskeskuse pakutavatest tugiteenustest, samuti toodi välja ka instituudi- ja erialapõhist tuge. Lisaks eelnevale mainiti ka muid ülikooli poolt pakutavaid toetusmeetmeid. Seega saab väita, et uuringus osalenud üliõpilased on enamjaolt kursis ülikooli poolt pakutavate tugiteenustega (Mere & Pürjema, 2020; Sina õpid, meie toetame, s.a). Samuti mainis Einberg (2015) oma uuringus esmakursuslastest, et üliõpilased nimetasid toe pakkujatena tuutoreid ja olid teadlikud psühholoogilise nõustamise olemasolust. Samas näitasid bakalaureusetöö uuringu vastused ka seda, et on üliõpilasi, kes ei ole teadlikud ülikoolis pakutavatest tugiteenustest, ei ole nendega enda hinnangul kokku puutunud või nende vastu üldse huvi tundnud. Seda tõi oma uuringus esile ka Einberg (2015), kust ilmnis, et esmakursuslased ei ole teadlikud ülikooli tugiteenustest. Tugiteenustest mitte teadlikkus võib tuleneda sellest, et üliõpilased ei ole teadlikud, mis teenused tugiteenuste alla kuuluvad ning ei ole seetõttu enda teada neid kasutanud. Kuigi ülikooli kodulehelt on lihtsasti leitavad nõustamiskeskuse tugiteenuseid (Sina õpid, meie toetame, s.a), siis võiks neid näiteks tutvustada ka ülikooli astudes infotunnis. Kuna vastustest tuli välja, et üliõpilaste seas on ka neid, kes ei ole tugiteenustest teadlikud, siis toodi tugiteenustena esile ka näiteks raamatukogu ja mentorlusprogrammi. Teise ja kolmanda kursuse üliõpilaste seas saaks teadlikkust tugiteenuste kohta tõsta, kui näiteks instituut saadaks eraldi kirja iga semestri alguses, et tuletada üliõpilastele meelde, kelle poole on neil võimalik abi saamiseks pöörduda.

Kolmanda uurimisküsimuse *Millistele ülikooli tugiteenustele üliõpilased sunnitud kaugõppel olles toetusid ja millist abi said?* vastustena toodi välja, et üliõpilased toetusid sunnitud kaugõppe perioodil nõustamiskeskuse tugiteenustele (Sina õpid, meie toetame, s.a). Mitte ametliku tugiteenustena olid toeks õppejõud ja kaasüliõpilased. Õppejõudude ja

kaasüliõpilaste toe olulisust sunnitud kaugõppe perioodil on oma uuringutes kinnitanud ka Aristovnik jt (2020) ja Sugino (2021). Uuringule vastanud töid välja, et peamiselt saadi nõu seoses tunnete ja ärevusega ning olukorraga toimetulekuks. Lisaks saadi arvutiühendusega seotud abi, viiteid edasise abi otsimiseks ja ka karjäärialast nõu. Jaadla (2011) tehtud uuringust ilmnes, et üliõpilased ootavad informatsiooni kõige enam õppejõududelt ja kaasüliõpilastelt. Samas seoses ärevuse ja tunnetega pöörduiti psühholoogilise nõustamise poole (Sina õpid, meie toetame, s.a). Tõenäoliselt vajaks see temaatika edasist uurimist, näiteks intervjuudega, mis võimaldaks teemat süvitsi uurida. Tugiteenuste vähene kasutamine sunnitud kaugõppe perioodil võib viidata ka sellele, et ei oldud teadlikud abi saamise võimalustest, sooviti ise hakkama saada või oli kaasüliõpilaste tugi piisav, et sellel perioodil toime tulla. Samas võivad tuge vajada ka enesetoetamise oskused, et kriisiga paremini kohaneda ja toime tulla.

Käesolevas bakalaureusetöös esines mõningaid piiranguid. Esimese piiranguna toob töö autor välja andmekogumise meetodi, milleks olid küsimustikud. Kuna uuritavatelt küsiti minimaalseid taustaandmeid, siis ei olnud võimalik tugiteenuseid kasutanud üliõpilastelt lisaküsimusi küsida. Samuti varieerusid uuritavate vastuste pikkused paarist sõnast pikkade lõikudeni. Alternatiivse võimalusena oleks saanud kasutada andmete kogumiseks intervjuusid, mis oleks võimaldanud täpsustada vastuseid või intervjuuerida ainult neid üliõpilasi, kes kasutasid sunnitud kaugõppel olles tugiteenuste abi.

Olenemata eelnevalt mainitud piirangutest peab autor töö praktiliseks väärtuseks andmekogumisel saadud informatsiooni sunnitud kaugõppega kohanemise kohta. Õppejõudude jaoks on oluline teadlikkus, et iseseiseva töö rohkus võib viia stressini. Samuti on oluline jätkata reaalajas veebitundide läbi viimist, et toetada sotsiaalseid suhteid üliõpilaste ning üliõpilaste ja õppejõudude vahel. Antud töö tulemused annavad ka nõustamiskeskusele infot, et mingis osas ollakse nendest teenustest teadlikud ning üliõpilased vajasid sunnitud kaugõppel olles ülikooli tugiteenuste teotust, aga samas annab see töö ka võimaluse teadlikkust tugiteenuste osas üliõpilaste seas veelgi tõsta näiteks reklaami või info jagamise kaudu.

Edasistes uuringutes soovitab töö autor rohkem keskenduda üliõpilastele, kes toetusid sunnitud kaugõppel olles ülikooli tugiteenustele ja uurida, millist abi nad tugiteenustele toetudes said. See võimaldab ülikoolil parendada enda tugiteenuste kättesaadavust ning jälgida, kuidas sunnitud kaugõppe üliõpilaste isiklikku elu ja õpinguid mõjutada võib.

Tänuõnad

Töö autor tänab kõiki uuritavaid, kes olid nõus bakalaureusetöö valmimisse panustama. Lisaks soovib autor tänada oma kursusekaaslaseid, kelle toetus ja naljad ei lasknud motivatsioonil langeda. Suurimad tänuõnad kuuluvad aga töö juhendajale, kelle igakülgne toetus ja nõuanded olid töö valmimise juures väga olulised.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Triinu Piiraja

/allkirjastatud digitaalselt/

16.05.2022

Kasutatud kirjandus

- Academic Support* (s.a). <https://sc.edu/experience/academic-support/index.php>
- Aguilera-Hermida, A. P. (2020). College students' use and acceptance of emergency online learning due to COVID-19. *International Journal of Educational Research Open*, 1, 100011.
- Aristovnik, A., Keržič, D., Ravšelj, D., Tomaževič, N., & Umek, L. (2020). Impacts of the COVID-19 Pandemic on Life of Higher Education Students: A Global Perspective. *Sustainability*, 12(20), 8438.
- Bisht, R. K., Jasola, S., & Bisht, I. P. (2020). Acceptability and challenges of online higher education in the era of COVID-19: a study of students' perspective. *Asian Education and Development Studies*, 11(2), 401-414.
- Busetto, L., Wick, W., & Gumbinger, C. (2020). How to use and assess qualitative research methods. *Neurological Research Practice*, 2(14).
- Coman, C., Țîru, L. G., Mesesan-Schmitz, L., Stanciu, C., & Bularca, M. C. (2020). Online Teaching and Learning in Higher Education during the Coronavirus Pandemic: Students' Perspective. *Sustainability*, 12(24), 10367.
- Credé, M. & Niehorster, S. (2011). Adjustment to College as Measured by the Student Adaptation to College Questionnaire: A Quantitative Review of its Structure and Relationships with Correlates and Consequences. *Educational Psychology Review*, 24, 133–165.
- Drozdkova-Zaripova, A. R., Valeeva, R. A., & Latypov, N. R. (2021). The Impact of Isolation Measures during COVID-19 Pandemic on Russian Students' Motivation for Learning. *Education Sciences*, 11(11), 722.
- Dyson, R. & Renk, K. (2006). Freshmen adaptation to university life: Depressive symptoms, stress and coping. *Journal of Clinical Psychology*, 62(10), 1231-1244.
- Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur (EKKA). (2020). *Kõrgkoolide toimetulek sunnitud kaugõppega perioodil märts–juuni 2020. Kokkuvõte*. <https://ekka.edu.ee/wp-content/uploads/Kokkuvote-kusitluse-tulemustest.pdf>
- Eessalu, M., Engelbrecht, J., Juurik, M., Koppel, A., Kulu, P., Lilles-Heinsaar, L., Link, K.,

- Lõuk, K., Maimets, T., Meriste, H., Mäger, K., Mällo, T., Niglas, K., Nurk, E., Parder, M. L., Pärtlas, M., Sinijärv, U., Soone, M., Sutrop, M.,... Veski, L. (2017). *Hea teadustava*. https://www.eetika.ee/sites/default/files/www_ut/hea_teadustava_trukis.pdf
- Einberg, T. (2015). *Üliõpilaste hinnangud enda ülikoolivalmidusele ja ülikooli pakutavatele tugiprogrammidele Tartu Ülikooli näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- El-Seoud, S. A., Taj-Eddin, I. A. T. F., Seddiek, N., El-Khouly, M. M., & Nosseir, A. (2014). E-Learning and Students' Motivation: A Research Study on the Effect of E-Learning on Higher Education. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 9(4), 20-26.
- Erivajadustega üliõpilaste nõustamine (s.a). <https://ut.ee/et/sisu/erivajadustega-uliopilaste-noustamine>
- García-Alberti, M., Suárez, F., Chiyón, I., & Feijoo, J. C. M. (2021). Challenges and Experiences of Online Evaluation in Courses of Civil Engineering during the Lockdown Learning Due to the COVID-19 Pandemic. *Education Sciences*, 11(2), 59.
- Gass, M. A., Garvery, D. E., & Sugerman, D. A. (2003). The Long-Term Effects of a First-Year Student Wilderness Orientation Program. *The Journal of Experiential Education*, 26(1), 34-40.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How Many Interviews Are Enough? An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods*, 18(1), 59–82.
- Godoy, L. D., Falcoski, R., Incrocci, R. M., Versuti, F. M., & Padovan-Neto, F. E. (2021). The Psychological Impact of the COVID-19 Pandemic in Remote Learning in Higher Education. *Education Sciences*, 11(9), 473.
- Gonçalves, S. P., Sousa, M. J., & Pereira, F. S. (2020). Distance Learning Perceptions from Higher Education Students – The Case of Portugal. *Education Sciences*, 10(12), 374.
- Hunter, M. S., & White, E. R. (2004). Could Fixing: Academic Advising: Fix Higher Education. *About Campus: Enriching the Student Learning Experience*, 9(1), 20-25.
- Jaadla, E.-G. (2011). *Tartu Ülikooli tudengite ülikooliga seotud infovajadused ja kasutatavad infokanalid*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Karjäärinõustamine (s.a). <https://ut.ee/et/sisu/karjaarinoustamine>

Kurm, T. (2020). *Valitsuskabinet otsustas viia nakkusohu tõttu haridusasutused distantsõppele*.
<https://www.hm.ee/et/uudised/valitsuskabinet-otsustas-viia-nakkusohu-tottu-haridusasutused-distantsoppele>

Maatuk, A. M., Elberkawi, E. K., Aljawarneh, S., Rashaideh, H., & Alharbi, H. (2022). The COVID-19 pandemic and E-learning: challenges and opportunities from the perspective of students and instructors. *Journal of Computing in Higher Education*, 34, 21-38.

Marinoni, G., Land, van't H., & Jensen, T. (2020). *The impact of COVID-19 on higher education around the world*. https://www.iau-aiu.net/IMG/pdf/iau_covid19_and_he_survey_report_final_may_2020.pdf

McLeod, S. A. (2018). Questionnaire: definition, examples, design and types. *Symply psychology*. <https://www.simplypsychology.org/questionnaires.html>

Mere, L. & Pürjema, I. (2020). *Programmijuht – tunnustust väärt! Kes peitub programmijuhi nimetuse taga ja mida teeb ta iga päev selle nimel, et õppeprogrammi masinavärk õlitatult töötaks?* <https://taltech.ee/uudised/programmijuht-tunnustust-vaart>

Mäekivi, H. (2021). *Lähiõppest hajaõppeni. Digiõppe täpsustatud terminid*.
<https://etu.ut.ee/2021/digioppeterminid/>

Nõustamiskeskuse koolitused (s.a). <https://ut.ee/et/sisu/noustamiskeskuse-koolitused>

Pancer, M. S., Hunsberger, B., Pratt, M. W., & Alisat, S. (2000). Cognitive Complexity of Expectations and Adjustment to University in the First Year. *Journal of Adolescent Research*, 15(1), 38-57.

Peer Writing (s.a).

https://www.sc.edu/about/offices_and_divisions/student_success_center/study-smart/peer-writing-and-communications/index.php

Popa-Velea, O., Pristavu, C. A., Ionescu, C. G., Mihăilescu, A. I., & Diaconescu, L. V. (2021). Teaching Style, Coping Strategies, Stress and Social Support: Associations to the Medical Students' Perception of Learning during the SARS-CoV-2 Pandemic. *Education Sciences*, 11(8), 414.

Psühholoogiline nõustamine (s.a). <https://ut.ee/et/sisu/psuhholoogiline-noustamine>

Rizun, M., & Strzelecki, A. (2020). Students' Acceptance of the COVID-19 Impact on Shifting

Higher Education to Distance Learning in Poland. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(18), 6468.

Rämmer, A. (2014). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Valimi moodustamine*. Tartu Ülikool. <http://samm.ut.ee/valimid>

Shahrill, M., Petra, M. I., Naing, L., Yacob, J., Santos, J. H., & Abdul Aziz, A. B. Z. (2021). New norms and opportunities from the COVID-19 pandemic crisis in a higher education setting: perspectives from Universiti Brunei Darussalam. *International Journal of Educational Management*, 35(3), 700-712.

Sina õpid, meie toetame (s.a). <https://ut.ee/et/noustamiskeskus>

Smith, K., Ulvik, M., Curtis, E., Guberman, A., Lippeveld., Shapiro, T. B., & Viswarajan, S. (2021). Meeting the Black Swan-Teacher educators' use ICT-pre-, during and eventually post Covid-19. *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, 5(1), 17-33.

Success Consultations (s.a).

https://sc.edu/about/offices_and_divisions/student_success_center/study-smart/study-skills/index.php

Sugino, C. (2021). Student Perceptions of a Synchronous Online Cooperative Learning Course in a Japanese Women's University during the COVID-19 Pandemic. *Education Sciences*, 11(5), 231.

Supplemental Instruction (s.a).

<https://apastyle.apa.org/instructional-aids/student-title-page-guide.pdf>

Susilana, R., Hutagalung, F., & Sutisna, M. R. (2020). Students' Perceptions toward Online Learning in Higher Education in Indonesia during COVID-19 Pandemic. *Ilkogretim Online – Elementary Education Online*, 19(4), 9-19.

Study Smart (s.a). https://sc.edu/about/offices_and_divisions/student_success_center/study-smart/index.php

Tutoring (s.a). https://sc.edu/about/offices_and_divisions/student_success_center/study-smart/tutoring/index.php

Vallisoo, T. (2018). Miks tasub hakata tuutoriks? *Universitas Tartuensis*, 1, 27.

Vallisoo, T. (2019). Kas minust võiks saada tuutor? *Universitas Tartuensis*, 2, 31.

Viik, R. (2015). *Üliõpilaste hinnangud oma õpingute peatumise või katkestamise põhjustele ühe*

Eesti ülikooli kolledži näitel. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.

Wargadinata, W., Maimunah, I., Dewi, E., & Rofiq, Z. (2020). Student's Responses on LEarning in the Early COVID-19 Pandemic. *Tadris: Jurnal Keguruan dan Ilmu Tarbiyah*, 5(1), 141-153.

Wilcox, P., Winn, S., & Fyvie-Gauld, M. (2006). 'It was nothing to do with the university, it was just the people': the role of social support in the first-year experience of higher education. *Studies in Higher Education*, 30(6), 707-722.

Workshops (s.a).

https://sc.edu/about/offices_and_divisions/student_success_center/workshops/index.php

Õppekorralduslik nõustamine (s.a). <https://ut.ee/et/sisu/oppekorralduslik-noustamine>

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.

Lisad

Lisa 1. Küsimustiku kava

Õppimine ülikoolis ja kohanemine sunnitud kaugõppega

Palun kirjelda järgnevate küsimuste põhjal õppimist Tartu Ülikoolis.

Kuidas Sul igapäevaselt ülikoolis õppimine välja näeb? Palun kirjelda hetkeolukorda.

Mis Sulle oma õpingute juures meeldib? Palun põhjenda oma vastust.

Mis on hetkel õpingute juures Sinu jaoks keerulist? Palun põhjenda oma vastust.

Millisena kujutasid ette ülikoolis õppimist?

Meenuta aega, mil õppetöö läks üle COVID-19st tingitud kaugõppele (õppetöö toimus Zoomis, BBB-s või muus keskkonnas). Mis on kõige eredamalt meelde jäänud? Palun põhjenda oma vastust.

Kirjelda, kuidas toimus Sul ülikoolis õppimisega kohanemine seoses COVID-19st tingitud kaugõppega?

Milliseid väljakutseid tekkis seoses õpingutega COVID-19st tingitud kaugõppega kohanemise juures? Palun too näiteid.

Mis õnnestus COVID-19st tingitud kaugõppega kohanemise juures? Palun too näiteid.

Mis aitas Sul COVID-19st tingitud kaugõppega kohaneda? Palun too näiteid.

Ülikooli poolt pakutavad tugiteenused

Palun kirjelda järgnevate küsimuste põhjal üldiselt oma kokkupuudet Tartu Ülikooli tugiteenustega.

Tugiteenus tähendab inimese toimetulekut toetavat teenust.

Milliseid tugiteenuseid pakub Tartu Ülikool üliõpilastele?

Milliste tugiteenustega oled ise Tartu Ülikoolis õppides kokku puutunud?

Mis ajendas Sind vastava tugiteenuse poole pöörduma?

Kuidas saaks Sinu arvates tõsta tudengite teadlikkust Tartu Ülikoolis pakutavate tugiteenuste osas?

Millist tuge sooviksid veel saada Tartu Ülikoolilt oma õpingute toetamiseks? Palun põhjenda oma vastust.

Missuguseid ettepanekuid teeksid Tartu Ülikooli tugiteenuste parendamiseks?

Ülikooli tugiteenustele toetumine ja abi saamine sunnitud kaugõppe ajal

Palun kirjelda järgnevate küsimuste põhjal, millistele Tartu Ülikooli tugiteenustele Sa sunnitud kaugõppel olles toetusid ja millist abi said.

Millised Tartu Ülikooli tugiteenused olid Sulle COVID-19st tingitud kaugõppe ajal toeks?

Mis ajendas Sind COVID-19st tingitud kaugõppe ajal vastavate tugiteenuste poole pöörduma?

Millist abi Sa Tartu Ülikooli tugiteenustelt COVID-19st tingitud kaugõppe ajal said? Palun too näiteid.

Kui Sa abi ei saanud, siis miks?

Millise Tartu Ülikooli tugiteenuse abi kasutasid COVID-19st tingitud kaugõppe ajal kõige rohkem? Palun põhjenda oma vastust.

Kas tundsid mõne tugiteenuse toest COVID-19st tingitud kaugõppe ajal puudust? Palun põhjenda oma vastust.

Oleme jõudnud sisuliste küsimuste lõppu. Enne taustaandmete juurde liikumist, kas Sul on veel lisada mõtteid antud teema kohta?

Taustaandmed

Sugu

Naine

Mees

Ei soovi täpsustada

Õpingute alustamise aasta

2019/2020

2020/2021

Muu

Õppekava nimetus

...

Tänan vastamast!

Lisa 2. Kaaskiri

Tere!

Mina olen Tartu Ülikooli humanitaar- ja sotsiaaalainete õpetamine põhikoolis eriala kolmanda kursuse tudeng. Kuna olen kirjutamas oma bakalaureusetööd üliõpilaste kohanemisest ning ülikooli tugiteenustele toetumisest ja abi saamisest seoses COVID-19st tingitud kaugõppega, siis vajan bakalaureusetöö õnnestumiseks ja andmete kogumiseks Sinu abi.

Küsimustikule ootan vastama kõiki teise ja kolmanda kursuse õpetajakoolituse üliõpilasi.

Selleks, et minu bakalaureusetöö hästi õnnestuks palun Teie abi küsimustikule vastamisel, mille leiab järgnevalt lingilt /.../. Küsimustikule vastamiseks kulub umbes 20-30 minutit.

Uuringus osalemine on vabatahtlik ja võid igal hetkel selles osalemisest loobuda. Sinu esitatud vastuseid kasutatakse eetilisel ja üldistavalt vaid bakalaureusetöös. Küsimustikule vastamine on anonüümne.

Palun täida küsimustik esimesel võimalusel, kuid hiljemalt ...

Küsimuste korral olen hea meelega nõus neile e-kirja teel vastama (/.../).

Suur aitäh, et aitad kaasa minu õpingute lõpetamisele!

Heade soovidega

Triinu Piiraja

Lisa 3. Koodi moodustamine tähenduslikust üksusest

Tabel 1. Koodi moodustamine tähenduslikust üksusest (markeeritud halliga) uurimisküsimuse
Millisena kirjeldavad üliõpilased sunnitud kaugõppel oma kohanemist? näitel

Tähendusliku üksuse leidmine vastusest	Kood
V1: Ained, kus otseselt kodutöid ei olnud ega kohtumisi ei toimunud, läksid sujuvalt kõrvale, seega eksamiks oli palju rohkem vaja õppida. Kodus mulle tegelikult õppida ei meeldi, seega ma tegin seda öösiti, et enda päevast perega veedetavat aega muudeks asjadeks kasutada.	Raskendas pere ja õpingute vahel aja jagamist

Lisa 4. Kategooria moodustamine koodidest

Tabel 2. Kategooria moodustamine koodidest (uurimisküsimse *Millisena kirjeldavad üliõpilased sunnitud kaugõppel oma kohanemist?* näitel)

Koodid	Kategooria
Väljakutsed üliõpilastel veebiõppe keskkondade kasutamisega Internetiühenduse probleemid Arvuti katki minemine Tehnilised viperused	Tehnilised probleemid sunnitud kaugõppel

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Triinu Piiraja,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Üliõpilaste kirjeldused sunnitud kaugõppega kohanemisest ning teadlikkus ülikooli tugiteenustest ja nendele toetumine“, mille juhendaja on Ingrid Koni, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Triinu Piiraja

16.05.2022